

WERGEREK / A TRANSLATION

ÇEND ÇEKUYANÊ ZAZAKÎ* SER O**

Robert Gordon LATHAM***

Tadayox: Nurettin BELTEKÎ****

Çekuyê ke cêr de yê hetê Dr. H. Sandwith¹ ra, eşîrê Zazayî ra yew kurdo ke wev ê hemê keyanê kurdan o û nimûneyê filolojîk nêbeno ra ameyê girewtene.

-
- * Sernuşteyê nuşteyî On A Zaza Vocabulary yo. Nuştoxî çekuyê zaza sey zıwanî zî şuxulno coka tadayişi de zazakî ameyo tercih kerdene.
- ** No qisim, kitabê nuştoxî Essays Chiefly Philological and Ethnographical-1860 ra miyanê ripelanî 242-244 de yo.
- *** Robert Gordon Latham (24 Edar 1812 – 9 Edar 1888) yew oryantalistî İngilîz o. Qeydan de sey etnolog ve filolog/ziwannas yeno name kerdene. Xebatê ey zafê irq û zıwan ser ê. Xebatanê Latham ra yeno fam kerdene ey xebatanê xo de giranî daya etnolojîyê kolonîyan û giredayeyan yê İngilîzistanî ser o. Xebatê ey ra çend hebî; The ethnology of Europe, Tribes and races : descriptive ethnology of Asia, Africa & Europe, The Ethnology of the British Colonies and Dependencies, Descriptive Ethnology, Logic in its application to language, The Germania of Tacitus, with ethnological dissertations and notes. Latham xebatanê xo yê etnikî de farsan, kurdan, hindîyan, afganan û tirkan ser o xebitîyayo.
- **** Dr., Unîversîteyê Artuklu ya Mêrdîn
- 1 Listeyê çekuyan ke Latham ser o xebitîyayo Dr. Humphery Sandwith (1822–1881) ra girewtî. Sandwith yew doktorî İngilîz o. Sey doktor, ordiyê İngilîzan de xebitîyo û beşdarê Herbê Qirimî biyo. No wexte de mintiqayê kurdan de zî geyrayo. Yew mudet Qers de mendo. Wexto ke Qers de mendo dizê Qersî binê muhasare de biya. Na mesela ser o yew kitabê ey esto: A Narrative Of The Siege Of Kars, And Of The Six Months' Resistance By The Turkish Tarrison Under General Williams To The Russian Army: Together With A Narrative Of Travels And Adventures In Armenia And Lazistan; With Remarks On The Tresent State Of Turkey. Sandwith mintîqa ke tede geyrayo reyê ey ser de Bedlîs, Qers/Gole û Batum de zazayî estî. Çekuyê ke arê dayê sey *tchim* û *katche* ra yeno fam kerdene ke çekuyê fekê Dersim ê. Sandwith çekuyî Gole yan zî Batum ra arê dayî. La çekuyê derya (sea: aho) ra fam beno ke ihtîmalî pîl, Batum ra arê dayê.

İngilizkî	Zaza	İngilizkî	Zaza
head	sêrê-min	sea	aho ¹
eyes	tchim-emin ²	valley	derêi
eyebrows	buruê-min ³	eggs	hoiki
nose	zinjê-min	a fowl	kerghi ⁴
mousetache	simile-min	welcome	tebêhairomê ⁵
beard	ardishê-min ⁶	come	beiri
tounge	zoanê-min	stay	rôshê ⁷
teeth	dildonê-min	bread	noane
ears	gushê-min	water	âwê
fingers	ingishtê-min	child	katchimo ⁸
arm	paziê-min	virgin	keinima ⁹
legs	hingê-min ¹⁰	orphan	lajekima ¹¹
father	pie-min	morning	shaurow ¹²
mother	mai-min	tree	dori
brother	wai-min	iron	asin
sister	birai min	hare	aurish ¹³
the back	pashtiai-min	greyhound	taji
hair	porê-min	pig	khooz
cold	serdo ¹⁴	earth	ert
hot	auroghermo ¹⁵	fire	adir
sun	rojshwhesho ¹⁶	stone	see
moon	hashmê	silver	sêm
star	sterrai	strenght	kote
mountain	khoo	sword	shimshir
a fox	kreveşh ¹⁷	a house	kê
stag	kivê	green	kesk
partridge	zaraj	crimson	soor
milk	shut	black	siah
horse	istor	white	supêo
mare	mahinê	sleep	rausume
graps	eshkijsi	go	shoori

- 1 aho manayê sea yanî deryayî de ameya dayiş. Wîna fam beno ke Sandwith derya mota Zazayî ey zî vato “aw o.”
- 2 çime mi. Seke yeno zanayiş fekê Dersimî de “thcim /thçim” vajiyeno.
- 3 birûyê mi
- 4 kerg, tîya de İngilizkiyê çekuye a fowl yew humar a labelê zazakî zaf humar a.
- 5 Te bê xair omê: Ti bi xêr amê.
- 6 ardishê/ardîşê mi. Sandwith alfabeya İngilizî şuxulnaya coka vengê “ş” bi “sh” nuştö.
- 7 Nuştîşê çekuyan de ô û â (âwê, rôshê) yê kûmikin şuxulnayê.
- 8 qicê/domanê ma
- 9 keynayê ma

Termê “-min” hetê Pot û Rödigerî ra xebatê xo yê *Kurdische Studien* de ameyê îzeh kerdene. O, zamîrê wayîrîyê keso yewin o, my=mues=.....ûeb; Coka sêrê-min=caput-muem (nê zî mie), û piyê-min=pater-maus (nê zî mie) ê.

Zazayo ke listeyê çekuyanê Dr. Sandwith temîn kerdî bê çiyê ke sey *dest û babî/pî ey* û ê bînan elaqedar kenî ra zêdêr zaf çî nêdayo û esasen, namekerdişê dereceyê eqrebatî yan zî yew waslê merdimî de wexto ke zamîr û nameyî pêardî fikrê ey mucered ra zêdêr muşehes bî. Zereyê yew famo bêkultur/bêwende de vatişê tabîbiyayîşê no pêardişî zor o, yanî yew zemîno a priorî de reyeyê kerdişî vatiş zor o. Zereyê tayê şertan de ma vaji semede viraştişê ferhengî yewî de qisêkerdiş û qisêkerdişê rojane cîya yê. Yew qisekerdişê rojane bellî humare de çekuyan û yew zî konteks dano. Yew ferheng têna çekuyan dana û qisekerdoxî ke konteks zanî şaş manenî

Eke wîna ya, estbiyayîşê sey terkîbê pîe-min ûeb.. konteksê biqusirî ganî nardir nêbî. Xora ê zî wîna nîyê. Ziwananê Amerîka de nê tewir çekuyî zaf ê. Coka çekuyê listeye Mr. Wallace kê Rîver Uapes ra girewtî wîna yê:

ÎNGİLİZKÎ	UAINABEU	JURI	BARRÊ
head (my)	eri-bida	tcho-kereu	no-dusia
mouth (my)	eri-numa	tcho-ia	no-nunia
usb.	usb.	usb.	usb.

Hema hema pêyro çekuyanê nê nimuneyan, ferhengê Amerikanî de estî.

Appendix to Magivilliary>s Voyage of the Rattlesnake'de no nuştox ziwanê Louisiana de nimûneyanê nê pêardişan mojneno. Semedo ke nuştoxî çekuyî fekê Aşikanê Îngîlîzanî ra girewtî, îlawe keno ke ziwanê rojane yê Aşikanê Îngîlîzîstanî de wîna tayî nimûneyî dî.

Goreyê ey nê xususîyetî, filolojîkî ra zêdêr şexsî yê, beno ke hêzê mucerdkerdişê tayî merdiman sevîyeyo tewr binîn de bo, nê tewr nimûneyî miyanê Çermêsur yê Amerîkan de dereceyo fewqelade de vilabiyayeyê.

10 lingê mi

11 lacekî ma

12 shaurow/şaurow: şewdir/şodir, siba

13 hargûş

14 cold: serd, tîya de bi kopula vato. It is cold: Serd o.

15 Auro gherm o: Ewro germ o.

16 Rojsh whesh o: Roj weş o.

17 cNa çekuye beno ke manaya luye de nîya. Dersîm de kurebesik esto seba yewna heywanê koyî yo.

